

МОНГОЛБАНК
САНХҮҮГИЙН МЭДЭЭЛЛИЙН АЛБА

МӨНГӨ УГААХ ЭРСДЭЛЭЭС УРЬДЧИЛАН СЭРГИЙЛЭХ ХҮЧИН ЗҮЙЛСИЙН ШИНЖИЛГЭЭ: БАНКНЫ АЖИЛТНЫ ЖИШЭЭН ДЭЭР

Монголбанкны санхүүгийн мэдээллийн албаны нэрэмжит эрдэм шинжилгээний бага хурал

Удирдагч багш:

Э.Тамир (МВА), СЭЗИС-ийн Санхүүгийн Удирдлагын Тэнхим

Гүйцэтгэсэн:

С. Хулан, СЭЗИС, Санхүү 4-р курс

Д. Өсөхжаргал, СЭЗИС, Санхүү 4-р курс

Ц. Мишээл, СЭЗИС, Санхүү 4-р курс

АГУУЛГА

1. Удиртгал
2. Онол арга зүй
3. Өнөөгийн байдал
4. Эмпирик судалгаа
5. Дүгнэлт
6. Санал зөвлөмж
7. Номзүй

Банкны ажилтны
жишээн дээрх мөнгө
угаах эрсдэлээс
урьдчилан сэргийлэх
хүчин зүйлс

Санхүүгийн
тогтвортой байдал

Банкны салбарын
зах зээл

Банкны ажилтны
оролцоо

1.1 тэрбум долларын торгууль
2019 он

Danske Bank

2.2 тэрбум долларын торгууль
2018 он

1.9 тэрбум долларын торгууль
2012 он

Ажилтнуудын мэдлэг, ур чадвар, хандлага,
туршлага, тулгарч буй бэрхшээлүүдийн нөлөөлөл

Эрсдэлээс урьдчилан
сэргийлэх

Мөнгө угаах эрсдэлд нөлөөлөх
банкны ажилтны хүчин зүйлсийг
тодорхойлох

Бидний зорилго

Хамтын ажиллагаа, зохицуулагч байгууллагын
нэгдсэн бодлого, тухай банкны удирдлагуудын нөлөөлөл

Үндэслэл

Зорилго

Судлагдсан байдал

МОНГОЛБАНК
САНХҮҮГИЙН МЭДЭЭЛЛИЙН АЛБА

ТООН СУДАЛГААНЫ АРГА

Anti-money laundering regulation and practices in indian commercial banks: the banker and customer perspective, B. Viritha (2016)

Мэдлэгтэй, сургалт хангалтгүй, ажилтны журамд итгэх итгэл бага, салбарын МУЭ үйл ажиллагааг хэрэгжилтийг чанд баримтлахгүй байгаа гэсэн үр дүнгүүд гарчээ.(Viritha, 2016).

Analysis on the significance and effectiveness of anti-money laundering policies and regulations of Financial Institutions (Investment Banks) in India, Shwetha Vasudeva Murthy (2022)

Банкны ажилтнуудын ойлголт дутмаг, ач холбогдлыг бүрэн мэддэггүй бөгөөд итгэдэггүй. Байгууллагууд өөрсдийн байршил бүрт МУЭ-ийн нийцлийг хатуу хэрэгжүүлэхгүй байж болзошгүйг харуулж байна. (Vasudeva Murthy, 2022).

ЧАНАРЫН СУДАЛГААНЫ АРГА

Challenges in customer due diligence for banks in the UAE, Dina ElYacoubi (2020)

Эцсийн өмчлөгчийг тодорхойлоход хүндрэлтэй асуудлууд, баялаг болон сангийн эх үүсвэрийг тогтооход тулгарч буй бэрхшээлүүд, улс төрийн нөлөөл бүхий хүмүүстэй холбоотой санаа зовоосон асуудлууд, зардал нэмэгдэл зэрэг нь эрсдэлийг бууруулахад сайжруулах шаардлагатай гол салбарууд гэж тодорхойлсон (ElYacoubi, 2020).

Overview international best practices on customer due diligence and related anti-money laundering measures, Howard Chitimira, Sharon Munedzi (2022)

ФАТФ болон BCBS нь хөгжиж буй орнуудын онцлог хэрэгцээнд нийцсэн шинэ стандартууд болон/эсвэл шилдэг туршлагуудыг боловсруулах талаар цаашид авч үзэх ёстой хэмээн дүгнэжээ (Munedzi, 2022).

БАНКНЫ АЖИЛТНЫ МЭДЛЭГ ОЙЛГОЛТ

Банкны ажилтнуудын мэдлэг ойлголт дутмаг, МУЭ арга хэмжээг чанд дагаж мөрдөхийг бүрэн хүлээн зөвшөөрдөггүй.

ХЭРЭГЖИЛТ

AML протоколуудын хэрэгжилт мэдэгдэлтэй санал нийлэхгүй байгаа нь байгууллагууд өөрсдийн байршил бүрт МУЭ-ийн нийцлийг хатуу хэрэгжүүлэхгүй байж болзошгүйг харуулж байна.

ХАРИЛЦАГЧИД

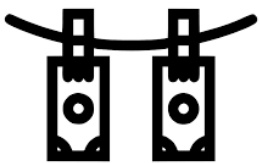
Харилцагчид МУ-ын талаарх мэдлэг дутмаг ба дэлгэрэнгүй мэдээлэл, хөрөнгийн эх үүсвэр гэх мэт мэдээллийг задруулахад дургүй байдаг.

ХТМ ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА

эцсийн өмчлөгчийг болон эх үүсвэрийг тодорхойлох мөн улс төрийн нөлөө бүхий хүмүүстэй холбоотой асуудлууд, зардал нэмэгдэл зэрэг нь эрсдэлийг бууруулахад сайжруулах шаардлагатай гол салбарууд.

ДЭД БҮТЭЦ

Олон улсын арга хэмжээ, шилдэг туршлагыг үр дүнтэй хэрэгжүүлэх нийгэм, эдийн засгийн дэд бүтэц, улс төрийн хүсэл зориг үргэлж байдаггүй.

Мөнгө угаалт гэж хууль бусаар олсон мөнгийг далдлах, нуух байдлаар хууль ёсны мөнгө болгох үйл ажиллагаа

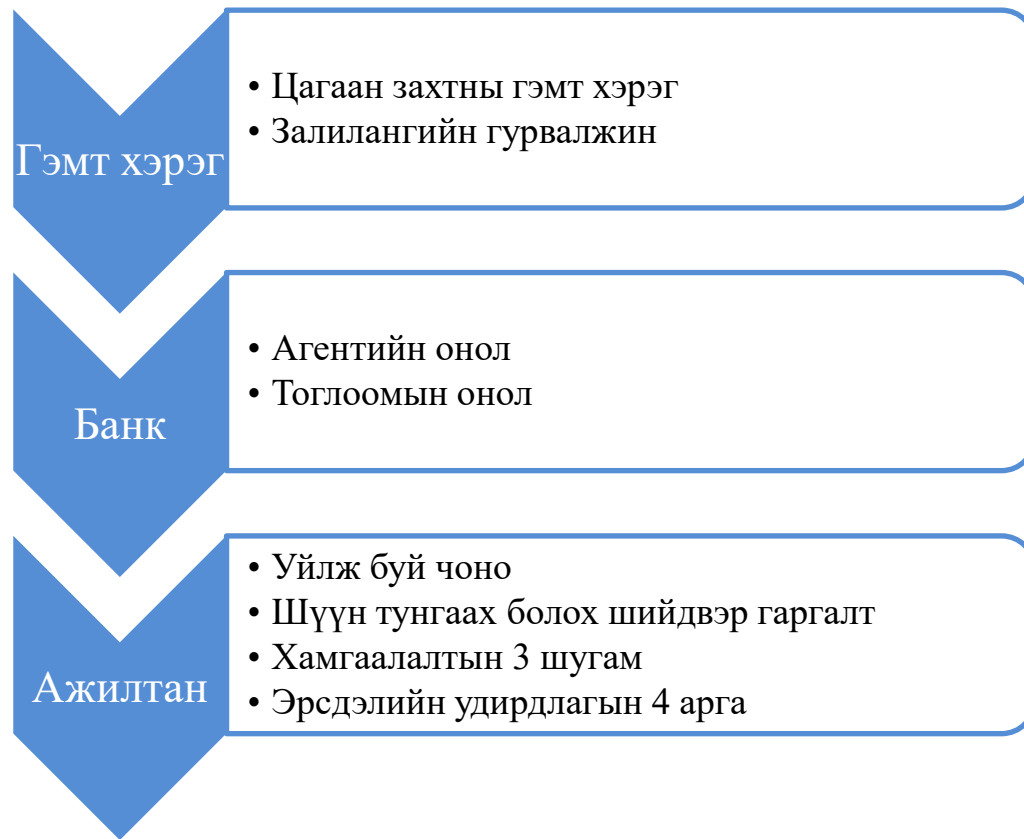
Хэрэглэгчийг таньж мэдэх нь санхүүгийн байгууллагуудыг залилан, авлига, мөнгө угаах, терроризмыг санхүүжүүлэхээс хамгаалах зорилготой ба хэрэглэгчийн таних тэмдгийг тогтоох, харилцагчийн үйл ажиллагааны мөн чанарыг ойлгож, хөрөнгийн эх үүсвэр нь хууль ёсны гэдгийг баталгаажуулах зэргийг агуулна.

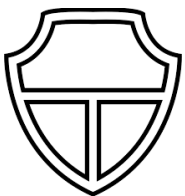

Шүгэл үлээх гэдэг нь хууль бус, ёс суртахуунгүй үйл ажиллагаа явуулж байгаа гэж үзсэн хүн, байгууллагын талаар мэдээллэх

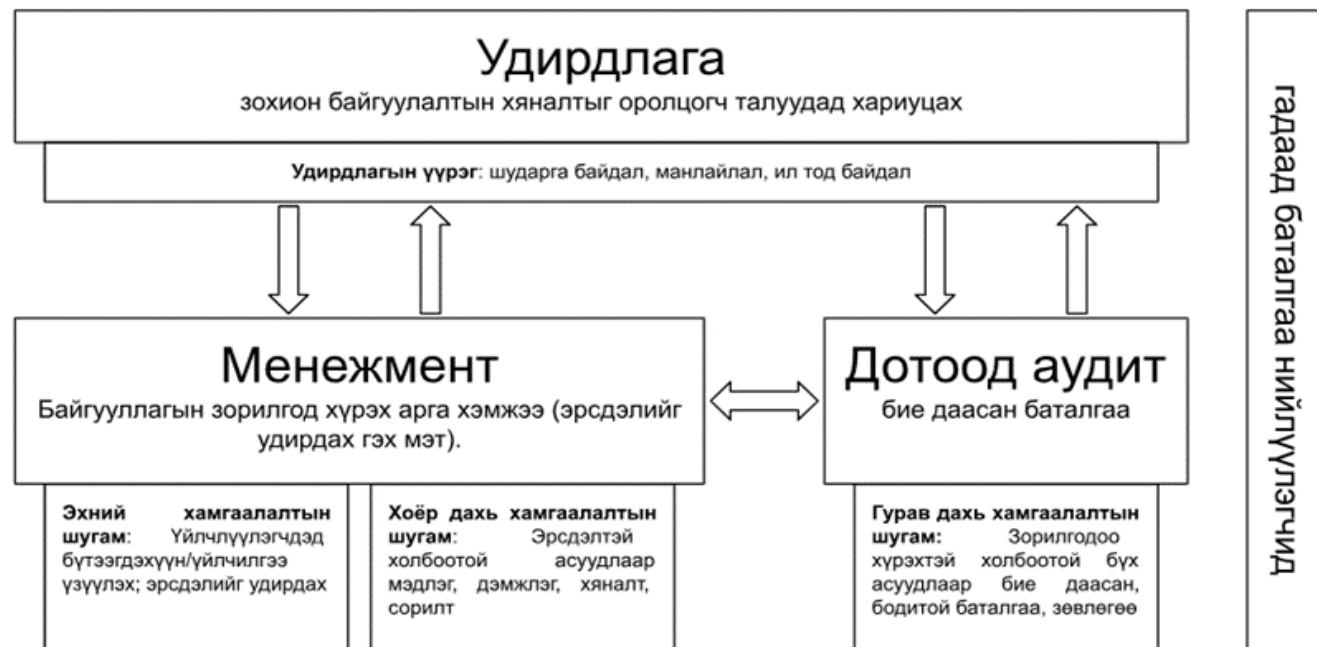

ФАТФ гэж мөнгө угаалт, терроризмыг санхүүжүүлэх үйл ажиллагаатай тэмцэх зорилготой олон улсын зөвлөгч, сургагч байгууллага

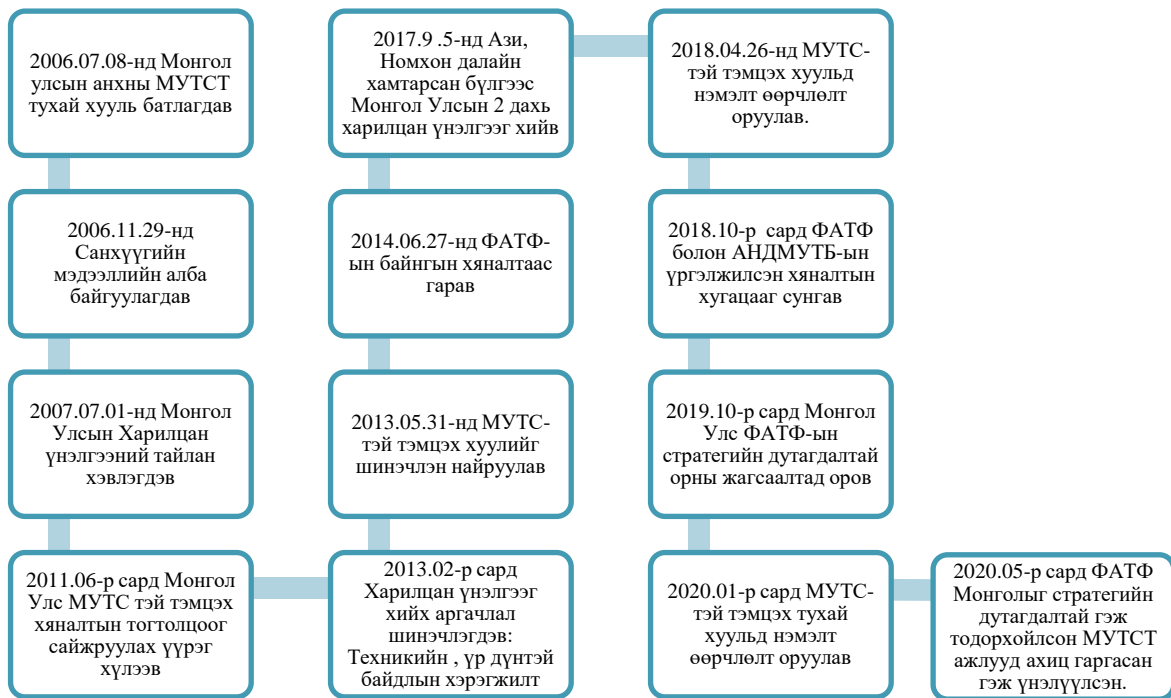

Хамгаалалтын гурван шугам нь үйл ажиллагааны эрсдэлийн удирдлагын хариуцлагыг гурван чиг үүрэгт хуваадаг эрсдэлийн засаглалын тогтолцоо бөгөөд эхний эгнээнд байгаа хүмүүс эрсдэлийг шууд эзэмшиж, удирддаг. Хоёрдахь шугам нь эхний мөрөнд хяналт тавьж, бодлого тодорхойлох, эрсдэлийн хүлцлийг тодорхойлох, тэдгээрийн биелэлтийг баталгаажуулдаг.

МУТСТ хууль эрх зүйн орчны өөрчлөлт

Эх сурвалж: (МУТСТ эрсдэлд суурилсан аргачлалыг хэрэгжүүлэх хуульчдад зориулсан гарыг авлага 2020)

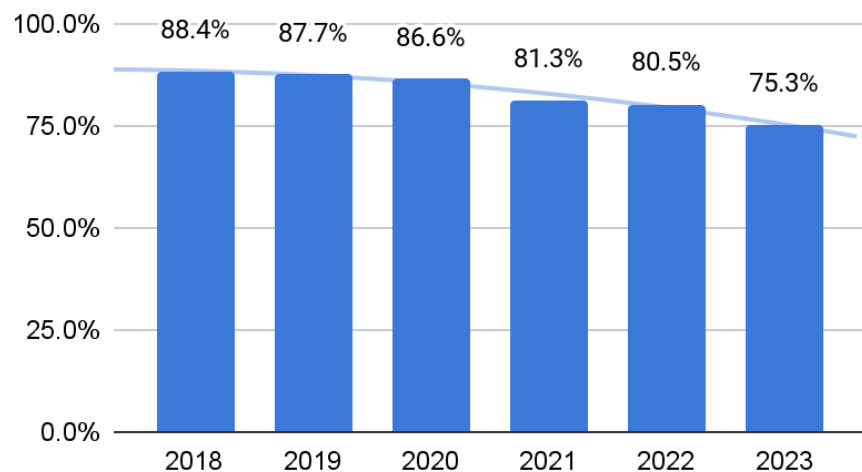
Банкны салбарын мөнгө угаахтай тэмцэх үндсэн хяналтын чанарын үнэлгээ

Дундын хувьсагчийн үнэлгээ	Үндсэн хяналтын чанарын хувьсагчид	Үнэлгээ-оноо
Мөнгө угаахтай тэмцэх хяналт шалгалтын чанар (Үнэлгээ – 0.70)	Хяналт шалгалтын үйл ажиллагааны үр дүнтэй байдал	0.70
	Захиргааны хариуцлага хүлээлгэх тогтолцоо, түүний хэрэгжилт	0.80
Банкны салбарын ажиллагсдын комплаенсын түвшин (Үнэлгээ – 0.60)	Банкны салбарын ажиллагсдын ёс зүй, үнэнч шударга байдал	0.70
	Эрүүгийн хариуцлага хүлээлгэх тогтолцоо, түүний хэрэгжилт	0.60
	Банкны салбарын ажиллагсдын МУТСТ талаарх мэдлэг, чадвар	0.60
	Хяналт шалгалтын үйл ажиллагааны үр дүнтэй байдал	0.70

Эх сурвалж: Харилцан үнэлгээний тайлан 2020

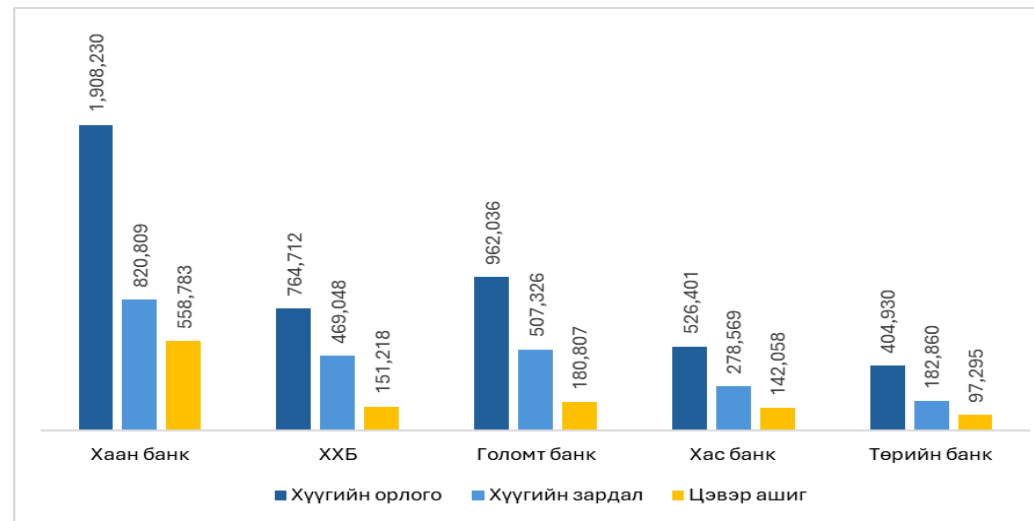

Санхүүгийн салбарын зах зээлд эзлэх хувь, банкны салбараар

Эх сурвалж: Санхүүгийн зохицуулах хороо

Топ 5 банкны орлогийн тайлангийн голлох үзүүлэлтүүд, 2023

Эх сурвалж: Банкуудын тайлан

Топ 5 банкны нийт комплаенсын ажилтнуудын тоо

Банкны нэр	Нийт ажилтнуудын тоо	Нийт харилцагчдын тоо	Комплаенсын ажилтнуудын тоо
Хаан банк	6500 гаруй	2.3 сая	11-20
ХХБ	2200 гаруй	931 мянга	11-20
Голомт банк	2300 гаруй	1 сая	1-10
Хас банк	1172 гаруй	950 мянга	1-10
Төрийн банк	4000 гаруй	2.3 сая	11-20

Эх сурвалж: Банкуудын тайлан

Мэдээлэх үүрэгтэй этгээдээс ирүүлсэн гүйлгээний тоо

	2019		2020		2021		2022		2019-2022	
	Тоо	Хувь	Тоо	Хувь	Тоо	Хувь	Тоо	Хувь	Тоо	Хувь
Банк	2,370	99.4%	2,979	98.8%	1,758	97.6%	2,281	86.8%	10,981	96.1%
Бусад	15	0.6%	35	1.2%	43	2.4%	345	13.2%	441	3.9%
Нийт	2,385	100%	3,014	100%	1,801	100%	2,626	100%	11,422	100%

Эх сурвалж: Санхүү мэдээллийн алба, 2023

Монгол улсын банкны ажилтнуудад ордог комплаенс сургалт

№	Байгууллагын нэр	Сургалтын нэр	Сургалтын хугацаа	Сургагч багш	Хамрах хүрээ
1	MCA-Mongolian Compliance Association	Комплаенсын мэргэжилтнийг чадавхжуулах хөтөлбөр	бсарын хөтөлбөр	МКХолбооны сургагч багш нар нь банкны салбар болон ВХҮҮ салбарт ажиллаж байгаа, комплаенс МУТСТ чиглэлээр 5-9 жил ажилласан туршлагатай багш нар	Мөнгө угаах, терроризмыг санхүүжүүлэхээс урьдчилан сэргийлэх суурь мэдлэг олгох хөтөлбөр
2	Санхүүгийн боловсролын ХАБ	Зөвхөн комплаенс, МУТСТ чиглэлээр биш банкны бусад үйл ажиллагаа, soft skill, компанийн засаглал зэрэг төрөл бүрийн сэдвүүдийг хамрана.		Банк санхүүгийн салбар болон Банкуудын холбооны сургагч багш нар	МКХолбоо нь Санхүүгийн боловсролын Хабтай комплаенс МУТСТ сургалт ороход хамтарч ажилладаг.
3	Монголын банкуудын холбооны дэргэдэх Банк санхүүгийн академи нь	Комплаенс, МУТСТ чиглэлээр сургалт зохион байгуулдаг.		Банкуудын комплаенс болон Монголбанк, СЗХорооны мэргэжилтнүүдийг урьж сургагч багшаар ажиллуулдаг /гэрээт/	Банк санхүүгийн салбар
4	СЗХороо	Комплаенс, МУТСТ чиглэлээр сургалт зохион байгуулдаг.		Монголбанк, СЗХороо, Санхүүгийн мэдээллийн албанаас мэргэжилтнүүд хамрагддаг.	ББСБ-ын холбоо
5	Банкуудын холбооны дэргэд Комплаенсын мэргэжлийн зөвлөл	Сургалт ордоггүй ч энэ жилийн төлөвлөгөөндөө иргэдийн комплаенсийн боловсролыг дээшлүүлэх талаар зарим ажлуудыг зохион байгуулах гэж байгаа.		Хурал форум хэлэлцүүлэг зохион байгуулдаг.	Бүх арилжааны банкуудын комплаенсын мэргэжилтнүүд гишүүнээр хамрагддаг.
6	МХАҮТанхим, Ёс зүйн болон комплаенсийн хороо	Бизнесийн ёс зүйн соёлыг нийт танхимын гишүүн байгууллага, компанид түгээх зорилготой гэж харсан.			МУТСТ гэхээсээ илүү Ёс зүй талруугаа анхаардаг.
7	ICA International Compliance Association	Бүх төрлийн англи хэл дээр сургалтууд орно.	1 жил	Олон улсын сургагч багш нар	МСА-Mongolian Compliance-тай хамтран суурь онолын нэг сургалтыг Монгол хэл дээр орж сертификат олгоно.

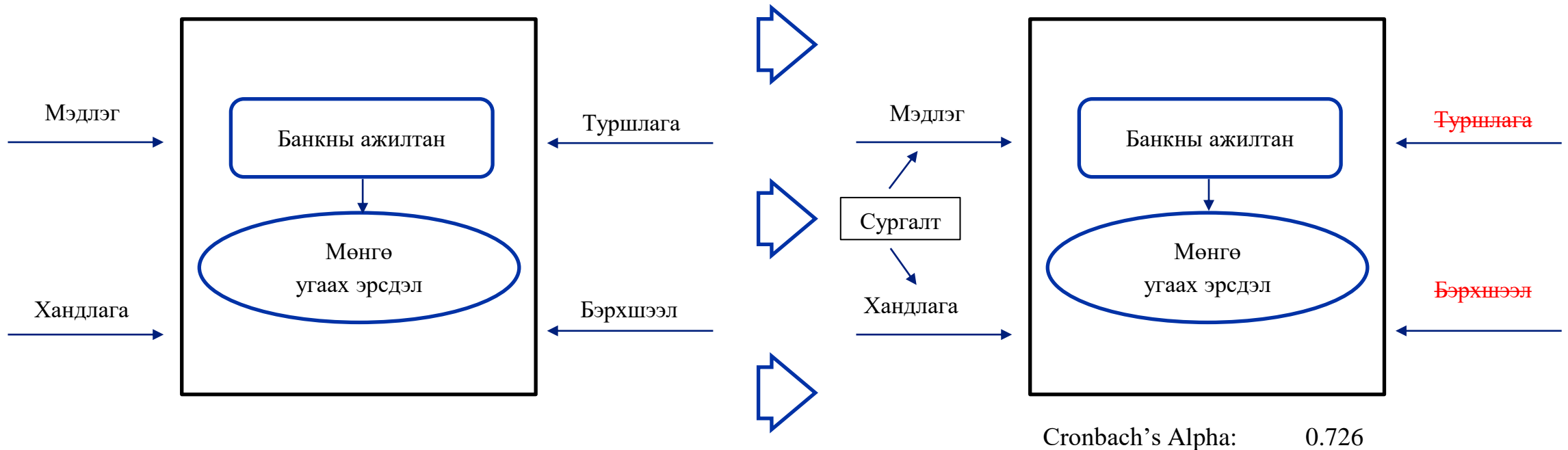
Эх сурвалж: (Тамир, 2023)

Банкны ажилчдаас авсан асуулгын судалгааны үр дүн

Дэвшүүлсэн таамаглал:

Таамаглал 1 (H1): Банкны мөнгө угаах эрсдэлд банкны эрсдэл хариуцсан ажилтнууд болон эрсдэлтэй харьцдаг ажилтнуудын мэргэшсэн байдал, мэдлэг, ур чадвар, хандлага, туршлага, тулгарч буй бэрхшээлүүд нь нөлөөлнө.

Таамаглал 2 (H2): Хамтын ажиллагаа, зохицуулагч байгууллагын нэгдсэн бодлого, тухай банкны удирдлагуудын нөлөө сул байгаа нь нөлөөлнө.

Комплаенсын мэргэжилтнүүдтэй хийсэн ярилцлагын судалгааны үр дүн

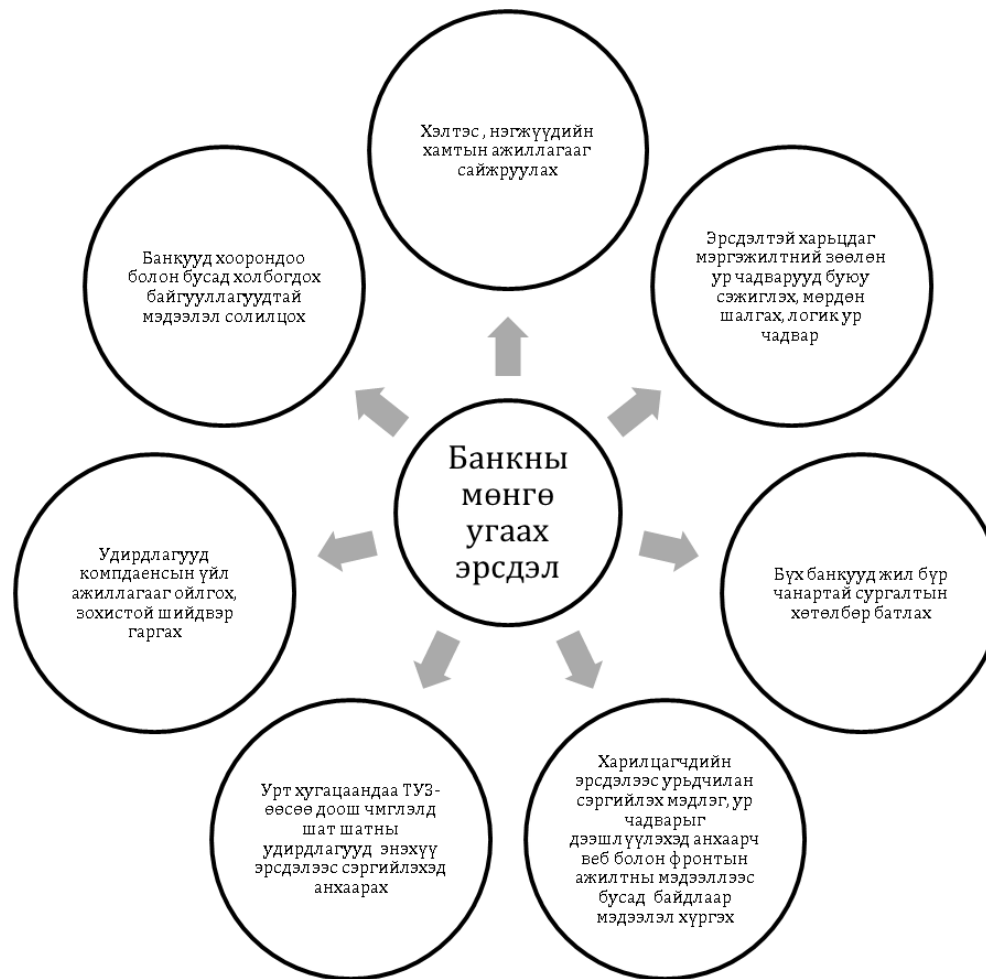
Мэргэжилтэн: Баримт бичиг бүрдүүлэлт маш сайн боловч сэжиглэх, мөрдөн шалгах, логик ур чадвартай байдал дутагдаж байна. Удирдлагын дэмжлэгтэй тохиолдолд МУЭУС үйл ажиллагааг хэрэгжүүлэхгүй тохиолдол нь хувь хүний хандлага, ёс зүйгүй байдлаас шалтгаалсан тохиолдол байдаг ч маш цөөн тохиолдол гардаг.

Хамтын ажиллагаа: Холбогдох байгууллагаас УТНБЭ-ийн жагсаалтын мэдээллийг банкуудад өгдөггүй ба банк хооронд мэдээллээ солилцож ажилладаггүй. Комплаенсын чиг үүргийг хэрэгжүүлэхэд хамгийн ач холбогдолтой зүйлсэд нийт ажилчид бус холбогдох нэгж үүргийн хамтын ажиллагаа хэрэгтэй.

Удирдлага: Салбарын захирлууд харилцагчаа таньж мэдэхийг зөвлөхөөс илүү борлуулалтад анхаардагаас эрсдэл үүсэх боломжтой. Захирал буюу дээд албан тушаалтан нь комплаенсын нэгжийг дэмжих хэрэгтэй ба фронтын ажилтан мэдлэггүйдээ биш мэдлэгээ ашиглах байгууллагын соёл шаардлагатай байгаа юм.

Кейс харьцуулсан судалгааны үр дүн

Зүүн Ази, Номхон Далайн бүсийн МУТС эрсдэлийн үнэлгээ

JURISDICTION	OVERALL SCORE
Hong Kong SAR, China	● 4.93
Samoa	● 4.95
Mongolia	● 5.00
Indonesia	● 5.01
Malaysia	● 5.21

Эх сурвалж: Базелийн тайлан, 2023

Кэйс харьцуулалтын улсууд дахь арга барил

№	Улс	МУТС-тэй тэмцдэг арга барил	МУТС эрсдэл
1	Шинэ Зеланд	<ul style="list-style-type: none"> МУТС тэмцэх журам нь салбар бүрийн үйл ажиллагаанд тохирсон байдаг. Санхүүгийн байгууллагууд сэжигтэй үйл ажиллагааг эрх бүхий байгууллагад мэдээлэх шаардлагатай. Банкууд болон бусад байгууллагууд харилцагчдынхаа хэн болохыг шалгаж, хөрөнгийн эх үүсвэрийг ойлгох ёстой. Мөнгө угаах гэмт хэрэгтэй тэмцэхэд төрийн янз бүрийн байгууллагууд хамтран ажилладаг. 	3.38
2	Норвеги	<ul style="list-style-type: none"> Норвегид сэжигтэй үйл ажиллагааны тайланг хүлээн авч, дүн шинжилгээ хийж, түгээдэг Санхүүгийн тагнуулын алба байдаг. Олон улсын хориг арга хэмжээний жагсаалтыг чанд мөрдөж, хориг арга хэмжээ авсан улс орон эсвэл хувь хүмүүсээр дамжуулан мөнгө угаахаас урьдчилан сэргийлдэг. Төр хуийн хэвшил, санхүүгийн байгууллагуудын хамтын ажиллагаа маш сайн. 	3.45
3	Индонези	<ul style="list-style-type: none"> Индонез улсад PL/CFT зохицуулалтууд байдаг. Сэжигтэй гүйлгээний тайлан, дүн шинжилгээг тогтмол хийдэг. Их хэмжээний бэлэн мөнгөний гүйлгээний зохицуулалтыг чангатгахаар ажилладаг. 	5.01
3	Малайз	<ul style="list-style-type: none"> Зохицуулах байгууллагууд санхүүгийн байгууллагад хяналт тавихдаа эрсдэлд суурилсан арга барилыг хэрэгжүүлдэг. Мөнгө угаах гэмт хэрэгтэй тэмцэх хууль сахиулах байгууллага, санхүүгийн байгууллага, олон улсын түншүүдийн хамтын ажиллагааг сайжруулахаар ажилладаг. 	5.21

Банкны салбар нь мэдээллэх үүрэгтэй этгээдүүд дотроос комплаенсын хэрэгжилт харьцангуй сайн хөгжсөн, дотоод дүрэм, журам боловсруулахдаа МУТСТ-ийн хуулийг тусгаж өгч чадаж буй салбар юм. Иймээс Монгол улсад тулгарч буй мөнгө угаах эрсдэлд арилжааны банкиг тусгайлан авч үзэх, мөнгө угаах гэмт хэргийн эсрэг авч хэрэгжүүлж буй арга хэмжээг илүү нарийвчлан, тодорхойлох тухайд судалгааны ажлыг зохион байгуулах хэрэгцээ тогтмол байсаар байна.

Таамаглал 1: Асуулгын судалгааны үр дүнд бидний дэвшүүлсэн эхний таамаглал болох банкны комплаенсын мэргэжилтнүүд болон салбар тооцооны төвийн ажилчдын мэдлэг, хандлага, туршлага, тулгардаг бэрхшээлүүд нь нөлөөлдөг нь анкетийн судалгааны үр дүн дээр хийгдсэн Пирсоны корреляцийн коэффициентын шинжилгээний үр дүнгээр мэдлэг болон хандлага нь нөлөөлдөг гэж батлагдсан. МУТСТ болон харилцагчийг таньж мэдэх үйл ажиллагааны талаар сургалтанд тогтмол хамрагдсанаар МУЭ-ээс урьдчилан сэргийлэх хандлага болон мэдлэг нэмэгддэг. Цаашлаад хандлага, мэдлэг сайжирснаар МУЭ-ийн эсрэг чадварлаг боловсон хүчин болох боломжтой юм.

Таамаглал 2: Хамтын ажиллагаа, зохицуулагч байгууллагын нэгдсэн бодлого, тухай банкны удирдлагуудын нөлөө нь ганцаарчилсан ярилцлагын судалгааны үр дүнгээр нь батлагдсан. Судалгаанд оролцогчид бүгд банк доторх алба хэлтэс болон банкууд хоорондоо мэдээлэл солилцож, сэжигтэй гүйлгээний мэдээллийг навийвчлан судлах шаардлагатай хэмээн үзсэн. Банкны удирдлагын эрсдэлийн соёлыг ойлгох чадвар, банкныхаа комплаенсын үйл ажиллагаанд хандах хандлага зэрэг нь нөлөөлдөг нь ганцаарчилсан ярилцлагын судалгаагаар батлагдсан. Банкны фронтын ажилчдаас гадна дээд удирдлагаас эхлэн МУЭ-ийн эсрэг үйл ажиллагаанд нийцүүлж явах хэрэгцээтэй. ТУЗ-ын гишүүд нь гүйцэтгэх захиралдаа, захирал нь бусад ажилчиддаа гэх зэргээр дээрээс доош чиглэлд МУЭ-ээс урьдчилан сэргийлэх талаар хүргэх хэрэгтэй ба банкны дотоод нэгж, хэлтэсүүд хамтын ажиллагаагаа сайжруулах шаардлагатай. Хууль сахиулах, төр, хувийн хэвшлийн түншлэлийн хамтралыг хүчтэй хэрэгжүүлэх нь илүү бат бөх тогтолцоонд хүргэдэг ба Монголд одоогоор нөөцийн хязгаарлалт тулгараад буй юм.

БОГИНО ХУГАЦААНД

Веб болон фронтын ажилтны мэдээллээс бусад байдлаар мэдээлэл хүргэх талаар судлах

ДУНД ХУГАЦААНД

Зохицуулах байгууллагууд:

- Банкуудын хооронд сэжигтэй гүйлгээ болон харилцагчийн мэдээллийг солилцох журам гаргах
- Банкны ажилтны сургалтыг стандартчилж, цаашид тогтмол шинэчлэх
- Их сургуулиудтай хамтран комплаенсын чиглэлийн мэргэжил бий болгож, чадварлаг боловсон хүчин бэлтгэх боломжийг судлах

УРТ ХУГАЦААНД

Банк нь дотооддоо:

- Банкны дотоод хамтын үйл ажиллагааг дэмжих нэгдсэн систем, мэдээллийн сангийн туршлагыг олон улсын жишгийг судлан, нэвтрүүлэх боломжыг судлах
- ТУЗ-с доош чиглэлд шат шатны банкны удирдлагыг комплаенсын үйл ажиллагаан ойлголттой байх болон хэрэгжилтийн үйл явцын мэдээллээр тогтмол хангах.
- Комплаенсын газар, нэгжийн захиралын үүргийг чухалчлан авч үзэх, нарийвчлан зохистой шийдвэр гаргах
- Банкууд хоорондоо болон бусад холбогдох байгууллагуудтай мэдээлэл солилцох боломжийн талаар судлах

A.Gayatri. (2023). Agency Theory. <https://www.wallstreetmojo.com/agency-theory/>-ээс Гаргасан

Abbott, R. J. (2005). Detering Abuse of the Financial System: Elements of an Emerging International Integrity Standard. [https://books.google.mn/books?hl=en&lr=&id=MEgZEAAAQBAJ&oi=fnd&pg=PA3&dq=Johnston,+R.Barry+and+John+Abbott\(2005\).+Detering+Abuse+of+the+Financial+System:+Elements+of+an+Emerging+International+Integrity+Standard,&ots=EwVZsztXUW&sig=3iOMUpNqzySNOEMLcxiAFNV](https://books.google.mn/books?hl=en&lr=&id=MEgZEAAAQBAJ&oi=fnd&pg=PA3&dq=Johnston,+R.Barry+and+John+Abbott(2005).+Detering+Abuse+of+the+Financial+System:+Elements+of+an+Emerging+International+Integrity+Standard,&ots=EwVZsztXUW&sig=3iOMUpNqzySNOEMLcxiAFNV)-ээс Гаргасан

Abdul-Rahman, A. M. (2018). Combating Money Laundering in Malaysia: Current Practice, Challenges and Suggestions. <https://journalarticle.ukm.my/19728/1/28741-90593-2-PB.pdf>-ээс Гаргасан

Alsharari, N. M. (2021). Accounting and Finance Innovations. https://books.google.mn/books?hl=en&lr=&id=27ZaEAAAQBAJ&oi=fnd&pg=PP14&dq=Accounting+and+Finance+Innovations&ots=FWwSkMpxGr&sig=d52k7EGFIhTCHUAFNoaCKbUB-eQ&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false-ээс Гаргасан

Basel. (2020). Revisions to the principles for the sound management of operational risk. <https://www.bis.org/bcbs/publ/d508.pdf>-ээс Гаргасан

BASEL. (2020). Revisions to the principles for the sound management of operational risk. <https://www.bis.org/bcbs/publ/d508.pdf>-ээс Гаргасан

Basel Institute on Governance. (2022). Basel AML Index 2022: 11th Public Edition Ranking money laundering and terrorist financing risks around the world. Switzerland: Basel Institute on Governance.

BFA. (2024). Банкны салбарын тойм. <https://bfa.mn/banking-sector-review-2023-q4/>-ээс Гаргасан

Bhattacharyya, R. (2024). Game Theory. <https://www.wallstreetmojo.com/game-theory/>-ээс Гаргасан

C.James. (2024). What Is Money Laundering. <https://www.investopedia.com/terms/m/moneylaundering.asp> -ээс Гаргасан

CFI. (огноо байхгүй). Fraud Triangle. CFI: <https://corporatefinanceinstitute.com/resources/accounting/fraud-triangle/>-ээс Гаргасан

Durrieu, R. (2013). Rethinking Money Laundering and Financing of Terrorism in International Law. хууд. 13. [https://books.google.mn/books?hl=en&lr=&id=4xVs_PGt3ocC&oi=fnd&pg=PR5&dq=Durrieu,+R.+\(2013\)+Rethinking+Money+Laundering+and+Financing+of+Terrorism+in+International+Law.+free+read&ots=2CJqwWYlaz&sig=EcFqlvXmMmmeVsqrh1mfwShHtw&redir_esc=y#v=onepage&q&f=fal](https://books.google.mn/books?hl=en&lr=&id=4xVs_PGt3ocC&oi=fnd&pg=PR5&dq=Durrieu,+R.+(2013)+Rethinking+Money+Laundering+and+Financing+of+Terrorism+in+International+Law.+free+read&ots=2CJqwWYlaz&sig=EcFqlvXmMmmeVsqrh1mfwShHtw&redir_esc=y#v=onepage&q&f=fal)-ээс Гаргасан

E.Takáts. (2007). A Theory of “Crying Wolf”: The Economics of Money Laundering Enforcement. <https://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2007/wp0781.pdf> -ээс Гаргасан

Effective judgement and decision making for business. (огноо байхгүй). ABSTRACT: <https://www.abstractuk.co.uk/effective-judgement-and-decision-making-for-business-how-to-make-the-right-decisions>-ээс Гаргасан

- EIYacoubi, D. (2020). Challenges in customer due diligence for banks in the UAE. <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/JMLC-08-2019-0065/full/html>-ээс Гаргасан
- FATF. (2019). ФАТФ-ын зөвлөмж. <https://www.mongolbank.mn/file/files/documents/cma/20180531F2.pdf>-ээс Гаргасан
- fbi.gov. (огноо байхгүй). What is white-collar crime, and how is the FBI combating it? fbi.gov: <https://www.fbi.gov/about/faqs/what-is-white-collar-crime-and-how-is-the-fbi-combating-it>-ээс Гаргасан
- FIU. (2022). Банкнаас бусад санхүүгийн байгууллагуудад зориулсан мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхээс урьдчилан сэргийлэх гарын авлага. <https://fiu.mongolbank.mn/file/files/documents/cma/guide20220512.pdf>-ээс Гаргасан
- GOV. (2013). Мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх тухай. <https://legalinfo.mn/mn/detail/9242>-ээс Гаргасан
- governance, B. i. (2023). Basel AML Index 2023: Ranking money laundering and terrorist financing risks around the world. <https://baselgovernance.org/sites/default/files/2023-11/Basel%20AML%20Index%202023%2012th%20Edition.pdf>-ээс Гаргасан
- H.Micheal. (2023). What is Risk Mitigation? The Four Types and How to Apply Them. <https://www.mha-it.com/2013/05/17/four-types-of-risk-mitigation/> -ээс Гаргасан
- Irfan Hassan Jaffery, R. A. (2020). Money-laundering risk and.
- Irfan Hassan Jaffery, R. A. (2020). Money-laundering risk and preventive measures in Pakistan. <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/JMLC-02-2020-0016/full/html#:~:text=regulations%20of%20Pakistan,-Findings,effect%20on%20money%20Dlauding%20risk,->ээс Гаргасан
- Koker, L. d. (2006). Money laundering control and suppression of financing of terrorism: Some thoughts on the impact of customer due diligence measures on financial exclusion. <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/13590790610641206/full/html>-ээс Гаргасан
- Laine, T. (2019). Anti-money laundering and customer due diligence in Finnish. <https://lutpub.lut.fi/handle/10024/160308>-ээс Гаргасан
- Maitily Parathi Tasan, S. B. (2023). Determinants of money laundering: a study among commercial banks in Malaysia. https://www.researchgate.net/publication/371174580_Determinants_of_money_laundering_a_study_among_commercial_banks_in_Malaysia-ээс Гаргасан
- Morris-Cotterill, N. (1999). A brief history of money laundering. Anti money laundering: https://www.antimoneylaundering.net/public/Counter-Money_Laundering/brief-history-money-laundering-ээс Гаргасан
- Mse.mn. (2024). Төрийн банкны жилийн үйл ажиллагааны тайлан. https://mse.mn/issuers/activityreport/564_20240403072606report.pdf-ээс Гаргасан

Mse.mn. (2024). Хасбанкны жилийн үйл ажиллагааны тайлан. https://mse.mn/issuers/activityreport/568_20240430084603report.pdf-ээс Гаргасан

Munedzi, H. C. (2022). Overview international best practices on customer due diligence and related anti-money laundering measures. <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/jmlc-07-2022-0102/full/html>-ээс Гаргасан

Naheem, M. A. (2015). Money laundering: A primer for banking staff. хууд. 2. <https://link.springer.com/article/10.1057/jdg.2015.10>-ээс Гаргасан

Naheem, M. A. (2015). Money laundering: A primer for banking staff. https://www.researchgate.net/publication/282402721_Money_laundering_A_primer_for_banking_staff-ээс Гаргасан

NEWS.MN. (2020). "Мартагдсан" саарал жагсаалтаас хэзээ гарах вэ? <https://news.mn/r/2260781/>-ээс Гаргасан

Overview international best practices on customer due diligence and related anti-money laundering measures. (огноо байхгүй). <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/jmlc-07-2022-0102/full/html>-ээс Гаргасан

Revisions to the principles for the sound management of operational risk. (2020). BASEL: <https://www.bis.org/bcbs/publ/d508.pdf>-ээс Гаргасан

Sarigul, H. (2012). Money laundering and abuse of the financial system. https://www.researchgate.net/publication/256040462_Money_Laundering_and_Abuse_of_the_Financial_System-ээс Гаргасан

Spann, D. D. (2022). White-collar Crime: An Overview of the Crime's More Than 80-year Existence. <https://www.acamstoday.org/white-collar-crime-an-overview-of-the-crimes-more-than-80-year-existence/> -ээс Гаргасан

Sujeewa, G. M. (2018). The new fraud triangle theory - integrating ethical values of employees. https://ijbel.com/wp-content/uploads/2018/08/ijbel5_216.pdf -ээс Гаргасан

T.Ken. (2020). Three Lines Model for risk management gets major update. <https://www.journalofaccountancy.com/news/2020/jul/3-lines-of-defense-model-for-risk-management-gets-major-update.html>-ээс Гаргасан

Transparency. (2023). Corruption perceptions index. <https://www.transparency.org/en/cpi/2019>-ээс Гаргасан

Vasudeva Murthy, S. (2022). Analysis on the significance and effectiveness of anti-money laundering policies and regulations of Financial Institutions (Investment Banks) in India. <https://norma.ncirl.ie/5831/> -ээс Гаргасан

Viritha, B. (2016). Anti-money laundering regulation and practices in Indian commercial banks: the banker and customer perspective. https://d1wqtxts1xzle7.cloudfront.net/55549670/PhD_Thesis_-_Anti_Money_Laundering_Regulation_-_VIRITHA-libre.pdf?1516090441=&response-content-disposition=inline%3B+filename%3DPhD_Thesis_Anti_Money_Laundering_Regulat.pdf&Expires=1713420641&Signature=Nr3157-ээс Гаргасан

WallstreetMojo. (2024). White-Collar Crime. <https://www.wallstreetmojo.com/white-collar-crime/>-ээс Гаргасан

William Gaviyau, A. B. (2023). Anti-money laundering and customer due diligence: empirical evidence from South Africa. <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/JMLC-06-2023-0103/full/html>-ээс Гаргасан

Y.Keizer. (2018). The influence of contracting choices on client-contractor collaboration. <https://www.semanticscholar.org/paper/The-influence-of-contracting-choices-on-Keizer/7b78d6e0a742bc9562be12b20c97302f3e12ba5b> -ээс Гаргасан

Б.Хулан, Б. (2023). Банкны салбарын бүтээмж. <https://www.mongolbank.mn/file/4290b30984b2d8e952cfe3b5ae7a38c9/files/%D0%91%D0%90%D0%9D%D0%9A%D0%9D%D0%AB%20%D0%A1%D0%90%D0%9B%D0%91%D0%90%D0%A0%D0%AB%D0%9D%20%D0%91%D2%AE%D0%A2%D0%AD%D0%AD%D0%9C%D0%96.pdf>-ээс Гаргасан

Г.Азжаргал, Б.Мягмарсүрэн. (2018). Авлигын гэмт хэргийг санхүүгийн мөрдөн шалгах ажиллагаагаар илрүүлэх нь. МУ гэмт хэрэгтэй тэмцэх асуудал (хууд. 144). УБ хот: Мөнхийн Үсэг ХХК.

Г.Жаргал, Н. С. (2018). Судалгааны арга зүйд өөрөө сурах бичиг. Арилдал ХХК.

Монгол Банк. (2020). МОНГОЛ УЛСЫН САНХҮҮГИЙН ТОГТВОРТОЙ БАЙДЛЫН ТАЙЛАН. Улаанбаатар : Монгол Банк.

Монголбанк. (2023). 2023 оны Базелийн мөнгө угаахтай тэмцэх индекс зарлагдлаа. <https://www.mongolbank.mn/mn/r/5644>-ээс Гаргасан

Монголбанк. (2023). Монгол Улсын 2023 оны Явцын тайлан. <https://fiu.mongolbank.mn/mn/r/901>-ээс Гаргасан

Монголбанк. (2023). Санхүүгийн тогтвортой байдлын тайлан. https://www.mongolbank.mn/file/dba412e5f8b021ed503e738538dc7486/files/%D0%A1%D0%A2%D0%91%D0%A2%202023_09.pdf-ээс Гаргасан

Мэндбаярын Амина, Г. М. (2023). МӨНГӨ УГААХ ГЭМТ ХЭРГИЙН СУУРЬ ГЭМТ ХЭРГИЙН ПРАКТИК ДАХЬ ХУУЛЬ ХЭРЭГЛЭЭНИЙ ТУЛГАМДАЖ БУЙ АСУУДАЛ БА ЭРХ ЗҮЙН ЗОХИЦУУЛАЛТЫГ БОЛОВСРОНГУЙ БОЛГОХ НЬ. Legaldata.mn.

Оюундэлгэр, Б. (2023). Монгол Улсын мөнгө угаах, терроризмыг санхүүжүүлэх эрсдэл буурч, 83-т жагсжээ. <https://montsame.mn/mn/read/332361>-ээс Гаргасан

СМА. (2016). Харилцан эрсдлийн үнэлгээний тайлан. Улаанбаатар: Монгол Улсын Төв Банк.

СМА. (2023). Жилийн тайлан 2022. https://fiu.mongolbank.mn/file/faa72cf142a1dadf8e2ff0e047b7c11e/files/web_SMA_2022%20Bedit.pdf-ээс Гаргасан

СМА. (2023). Мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх тухай хуулийг хэрэгжүүлэхтэй холбоотой нэгдсэн статистик мэдээлэл. <https://fiu.mongolbank.mn/file/files/documents/cma/news/202204.pdf>-ээс Гаргасан

СМА. (огноо байхгүй). МУТСТ эрсдэлд суурилсан аргачлалыг хэрэгжүүлэх хуульчдад зориулсан гарыг авлага 2020. <https://fiu.mongolbank.mn/file/files/documents/cma/guide202007law.pdf>-ээс Гаргасан

МОНГОЛБАНК
САНХҮҮГИЙН МЭДЭЭЛЛИЙН АЛБА

АНХААРАЛ ХАНДУУЛСАНД БАЯРЛАЛАА

Удирдагч багш:

Э.Тамир (МВА), СЭЗИС-ийн Санхүүгийн Удирдлагын Тэнхим

Гүйцэтгэсэн:

С. Хулан, СЭЗИС, Санхүү 4-р курс

Д. Өсөхжаргал, СЭЗИС, Санхүү 4-р курс

Ц. Мишээл, СЭЗИС, Санхүү 4-р курс